

mint megannyi nyelvileg is kiglancolt és csillogó színi produkció. A harmadik vonalas bibliamádók (?) egyesülnek a Nagy Aszteroida Becsapódásától Rettegők népes gyülekezetével, az erdélyi parókia közös imát zsolozsmázó vagy dévaj táncot ropó nehéz sorsú sokasága tűnik át az őrző szekta vad tombolásába. Kapunk még médiaszínész-kritikát, színikritikus-kritikát, szociálpszichológiai esettanulmányokat meg lelki csoporttréninget és még sok más delikát nyencséget.

Pintér plasztikus dialógusokat tud írni, és tud jeleneteket szerkeszteni, de a felhalmozott anyaggal ökonomikusabban kellene bánnia. Nehéz eldönteni, rendezőként látja-e, képes-e eléggé higgadtan szemlélni lenről, a nézőtérrel önmaga és színésztársai munkálkodását. S azt sem tudni, hagyott-e elég időt magának (és stábjának) a textus megformálására, kiérlelésére, ám a darab első feléből bátran és sokat kellett volna húznia: a szekta működésének gepparádéja végtelenül hosszadalmas, a lazán egymásba indázó páros jelenetek mechanikusan ismétlődnek, és minduntalan „leültetik” a játékot. (Az előzmények után őszintén szótlan csodáltam, hogy Pintér csupán beszélteti szereplőit az erdélyi plébános és a pesti hittérítő ordítózásáról a kocsmá kertjében, de nem mutatja meg magát az összecsapást.) Az előadás íve exponenciálisan kúszik fölfelé, akár a Nasdaq-index, de kicsit sok volt nekem a villogásból, a szektás karlengetésekből és a vetített illusztrációkból is, s bár minden színpadi hatáselemet ironizálnak, egy idő után nem tudják lekötni a figyelmet.

A Picaro/Szkéné-társulat alázattal és szenvedélyesen játszza végig a darabot; Terhes Sándor gügye exszínikritikusa megköszöni mindenkinek, akinek kell, az isteni gondviselést, feleségének, Ildikócskának külön is és sokszor (ekkor már majdnem Oscar-díjkiosztó paródiát látunk némi amerikai igehirdetői stadionmisével nyakon öntve, a fülemben meg ott cseng őszentsége songja Zsámbéki *Tartuffe*-jéből), Ildikócska csak ráemeli szelíd tekintetét, és a férjecske fülét-farkát behúzza lehanyatlik a szószékről. Az ábrándos óvónő (Szalontay Tünde) elszántan férjre vadászik, de igazi szerelmet talál, végül ő lesz a fényből előragyogó Titok, a daloló aszteroida, Thúróczky Szabolcs nagyemő hittérítőt és komótos erdélyi papot formál fegyvermezzetben.

A viharzó játékot édes-bús sláger keretezi, valahol fél úton szégyen jó Zámbó Jimmy és Sárbogárdi Jolán randevújának szellemi határvidékén. A Szkénébe, a sehovisták kapuján bebocsáttatásra várva egyelőre úgy kell benyomulni, két erős könyök egyáltalán nem hátrány itt. (Tesztként ajánlanám: aki az első harminc között bejut, alkalmas egy bizonyos párt programjának végrehajtására.)

Csak remélni tudom, még jó ideig nem keretezik múmárvánnyal a Sehova kapuját.

PINTÉR BÉLA: A SEHOVA KAPUJA (Picaro-Szkéné)

KOREOGRÁFUS: György Károly. **FODRÁSZ:** Balogh S. Gergely. **FÉNY:** Tamás Gábor. **LÁTVÁNY:** Horgas Péter. **RENDEZTE:** Pintér Béla.

SZEREPLŐK: Hernádi Csaba, Pintér Béla, Szalontay Tünde, Szemerédy Virág, Terhes Sándor, Csatári Éva, dr. Thúróczky Szabolcs, Enyedi Éva, Bencze Sándor, Péterfy Borbála, Nagy-Abonyi Sarolta, Deák Tamás. **ZENÉSZEK:** Darvas Bence, Pelva Gábor, Nyíri László.

www.lap.szhaz.hu

Az archaikus és a giccs elegye

BESZÉLGETÉS PINTÉR BÉLÁVAL

Pintér Béla a Népi rablét, a Kórház – Bakony és A sehova kapuja című produkcióival hívta fel magára a figyelmet a Szkénében. A kritikusoktól kétszer egymás után is megkapta a legjobb alternatív előadásért járó díjat. Ír, rendez, játszik. Bár hívták, egyelőre nem akar máshol is dolgozni, még inkább el szeretne mélyülni abban, amit csinál.

– Minden produkciódban fontos szerep jut a néptáncnak. Netán népi táncos voltál?

– Nem voltam az, de az Arvisurában az első előadás, amelyben játszottam, a *Magyar Elektra* volt. Ehhez meg kellett tanulni néhány gyimesi táncot. Annyira tetszett ez a világ, a népzene, hogy elkezdtem táncázni. Bár én akkor még nem táncoltam, inkább csak néztem, hogy mi történik. Később megtanultam táncolni és nagybögözni. De előbb érdekelt a színház, mint a néptánc.

– Mitől fog meg egy mai srácot a néptánc világa?

– Ezen már én is gondolkodtam. Pesten születtem, Pesten is nőttem fel, de gyerekkoromban sokat voltam vidéken. Minden második héten mentünk a nagyszüleimhez. A nagypapám tudott citerázni. Gyerekkoromban alakulhatott ki bennem a népi kultúra iránt valamiféle vonzalom.

– És az Arvisura Színház – amelyben nagyon erős közösség kialakítására törekedett az együttest kemény kézzel összetartó Somogyi István – hogyan hatott rád? Gyakran éreztem, hogy a túlzottan erős rendezői kéz már-már elnyomja a személyiséget. Miután kijöttem például A Mester és Margarita vagy a Szentivánéji álom előadásáról, amelyek tulajdonképpen tetszettek, alig emlékeztem színészi arcokra, inkább az összhatás volt a fontos.

– Amikor tizenhét évesen az Arvisurához kerültünk, akkor néhány társammal együtt guruként tiszteltük Istvánt. Aztán három-négy év múltán felvetődött bennem, hogy nem jó irányba megyünk. Semmi bántót nem akarok Somogyira mondani, annyi azonban biztos, hogy előbb kezdett leépíteni engem, előbb vette el a szerepeimet, mint ahogy én magam elpártoltam volna tőle.

– *Miért vette el a szerepeidet? Kezdted kidugni a fejedet?*

– Igen, igen. Valószínűleg nem jó stílusban adtam elő a csoporttal kapcsolatos problémáimat, és ő ezt bántásnak, személyes támadásnak vehette. De ez régen volt, és azóta teljesen jóban vagyunk.

– *Somogyi és az Arvisura szellemi szempontból – gondolom – sok mindent meghatározott.*

– Kétségtelenül. A színházról való gondolkodásomat alapvetően Somogyi határozta meg.

– *Konkrétabban mit?*

– Megtanultuk tőle, hogy nemcsak beszélni kell a színpadon, a mozgásnak is nagy szerepe van. A közösség fontosságát is tőle tanultam. Bár én semmiképpen nem szeretnék annyira zárt közösséget létrehozni, mint amilyen az Arvisurában volt. A magánélet szerintem nem tartozik a színházhoz. A munka legyen az alapja az alkotóközösségnek.

– *Az Arvisurában szerepet kapott a magánélet?*

– István bizonyos magánéleti, emberi dolgokat is figyelemmel kísért. Mindig azt mondta, hogy az életmódunk a színház. Az együttes tagjainak életmódját is számon kérte.

– *Azt mondta, hogy ne éljétek magánéletet, mert elvonja a figyelmedet a színházról?*

– Ezt nem mondta, de azt igen, hogy ne úgy éljünk, ahogy ezt tettük. Nagyon nem szerette például, ha a társaság bulizik. A mozgás fontosságát azonban – mint már mondtam – mindenképpen Istvántól tanultam. És látam azt is, hogy a néptáncosok hogyan alkalmazzák színpadra a népi kultúrát. Kialakult az elképzelésem arról, hogy azokhoz, akik egyébként nem szeretik a néptáncot, a népzénet – olyannyira, hogy rögtön egy másik csatornára kapcsolnak, ha a képernyőn valami ilyesmit látnak –, hogyan lehet azt eljuttatni a színházon keresztül, hogy az ő tetszésüket is elnyerje.

– *És hogy?*

– Úgy, hogy nem mosolygós, pirospozsgás emberek táncolnak vidáman, hanem a darab történetébe illeszkedik a tánc. Az első előadásomban, a *Népi rablét*-ben a népzene Demjén Rózsival meg német technóval és más stílusokkal volt elegyítve. A gyöngy a szemét között látszik meg igazából. Ez azért nem azt jelenti, hogy szemétnek gondolom Demjén Rózsit meg a technót.

– *Valami hasonlót csinálsz, mint a kaposváriak az operettel. Magát az operettet is eljátsszák teljes valójában, de körberakják sok mindennel, és ezáltal idézőjelbe is teszik.*

– Igen. Én is hasonló módon cselekszem. A *Népi rablét* esetében például elég pontos elképzelésem volt az előadás elejéről és végéről. Ezen belül pedig éreztem, hogyan lehet végig erős húzás a produkciónak úgy, hogy vadul összekeverjük a műfajokat.

– *Rögtön voltak ilyen vízióid, már egészen fiatalon rendezni akartál? Hiszen a Székén jó néhány előadásában a mai napig színészként lépsz fel.*

– Játszottam az Utolsó Vonalban, a Dream Teamben, az Artusban, Zsótér Sándornál és Schilling Árpád egyik darabjában is szerepeltem. Az Arvisura után sokféle színházi formációban jelen voltam. Az Artusban nemcsak színész voltam, hanem Goda Gáborral az előadás megformálásáról is sokat beszélgettünk. És Dióssi Gábor *Hófehérke*-előadásában is háruktak rám rendezői feladatok. Ekkor ugrott be a képzeletemben egy akciósorozat, amelyben egy esküvőn a vőlegény az igen helyett levágja a menyasszony fejét, a végén pedig a faszánál fogva lóg a mestergerendáról, és eljön érte a halál. Ez az eseménysor rímelt az akkori hangulatomra.

– *Miért, milyen volt a hangulatod?*

– Egy évvel azelőtt hagytam el a menyasszonyomat, és belevettem magam egy kicsapongóbb életbe.

– *Hajnalig buliztál, piáltál, nőttél?*

– Igen, igen. És közben valahogy kialakult az elképzelésem arról, hogy az archaikusnak és a giccsnek az elegyét szeretném létrehozni egy előadáson belül. Azt is tudtam már, hogy néptánc biztosan lesz a produkcióban, és hogy a jelmez úgy fog kinézni, hogy a kalotaszegi lajbi alatt Nike-poló lesz. A lányok pedig a top fölött népi mellényt viselnek, és mindehhez napszemüveget

és kendőt hordanak. Ebben a bizarr valóságképben képzeltem el a saját mitológiám megmutatását. Egyébként Erdélyben láthatunk is hasonlót, amikor például a kalotaszegi mellény alá furcsa, rózsaszín pólót húznak. Ez létező, különös korek. Budapesten is keveredik az archaikus, az eredeti, az igazi, a szép és a giccs. Ez pedig valamilyen formában a lelkiismeret is kihat.

– *Hogy sokféle színházi formációban vettél részt, az nyilván az Arvisura zárt világnak ellenhatása volt. Valószínűleg ki akartál próbálni mindent, ahogy talán az éjszakai bulizások közben is ez történt.*

– Persze. Azt gondolom, hogy a *Népi rablét*-ben leginkább magánéleti problémáimat fejtegettem. Egyébként nem az Arvisura zártsága miatt vettem bele magam az éjszakai életbe, hanem azért, mert komoly lelkiismeret-furdalást okozott a menyasszonyommal való szakításom. Amúgy is sokszor érzek lelkiismeret-furdalást, kimondottan hajlamos vagyok rá.

– *De mi váltja ki nálad a lelkiismeret-furdalást?*

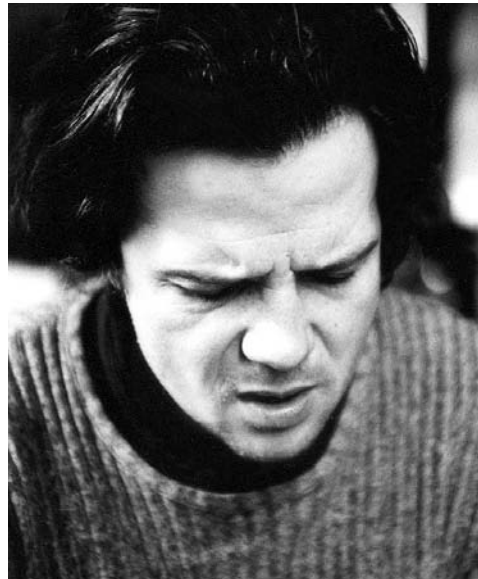
– Például *A sehova kapuja* is. Egyetlen gyülekezetet, szektát sem akarok bántani, hiszen sokan érzik úgy, hogy ezekben a közösségekben megtalálták a boldogságukat. Én pedig gúny tárgyává teszem őket. A testvérem szintén benne van egy ilyen gyülekezetben. Emiatt is lelkifurdalásom van: ahelyett, hogy őt megkeresném – ha már egyszer meggyőződéses, hogy nem jó, ha ott van –, inkább profitálok a dologból, és előadást csinállok belőle.

– *Azt szokták mondani, hogy a művész akár a szülei halálából is profitál...*

– Hát igen, szegény apám halálából is előadást csináltam.

– *A Kórház – Bakonyt?*

– Igen. Nem vagyok arról mindig meggyőződve, hogy ez így van rendjén. De azokban a problémákban – még ha intimek, még ha nem szalonképesek is – érzem az igazságot, amelyek leginkább foglalkoztatnak. Azt érzem, hogy ezekből a kérdésekből kell előadást csinálnom, még akkor is, ha utána jön a lelkiismeret-furdalás.

Schiller, Kata felvételei

– A Kórház – Bakony esetében halott édesapáddal szemben éreztlé lelküismeret-furdalást?

– Három-négy nappal azután, hogy apám meghalt, felriadtam, mert azt álmodtam, hogy apám ott áll a konyhában. Nagyon féltém tőle, hiszen tudtam, hogy meghalt, de jött felém. Megkérdeztem tőle, hogyan került ide, miért jött vissza. Azt felelte, azért jött, mert úgy szeretne még szeretni. Ez benne is van a Kórház – Bakonyban, ezt az üzenetet akartam tolmácsolni. Apámmal igen sok konfliktusom volt, ugyanakkor nagyon szerettem őt. De volt egy kis aberrációja, ami az előadásban is megjelenik. Nem tudom, hogy mondják azt szakszóval, amikor az ember nyilvánosan maszturbál. Szegénnyel voltak ilyen gondok. Ezen is elgondolkoztam; amiatt is lelkiismeret-furdalást éreztem, hogy miért kell ezt nekem beépítenem a produkcióba. De ahhoz, hogy az előadás működjön, azt hiszem, erre is szükség volt.

– Tehát minden előadásod személyes indítatású, miközben azon rágódsz, hogy miért tártad belső ügyeidet a nyilvánosság elé?

– Azokkal a legbelsőbb problémákkal foglalkozom a színpadon is, amelyek amúgy is gyötörnek. Mint művésznak nyugodt a lelkiismeretem, viszont mint magánembernek nem.

– A saját problémáidat hogyan osztod meg, hogyan fogadtatod el a színészekkel?

– Sokat beszélgetünk. Eddig mindig tudtam, mi lesz az előadás eleje és vége, miről szóljon a produkció. Akinek ezzel kapcsolatban vannak fenntartásai, az elmondja, mindent megbeszélünk.

– Vagyis így, ahogy most, elmeséled a próbán, hogy mi történt édesapáddal, mi történt az öcséddel?

– Így van. Elmondom azt is, milyen volt, amikor megtudtam, hogy meghalt az apám, milyen, amikor bementem a kórházba a cuccaiért, és szegénynek a ruháit, a holmijait egy nejlonszakban kiadták. Hamvas Béla írja a *Karnevál* című regényében, hogy az angyalal legalább egyszer életében mindenki találkozik, születés, halál, ivarszervek érése, hivatás elvesztése stb., stb. esetén. Nem ámitom magam azzal, hogy értem Hamvas Bélát, viszont valami miatt ez a szövegrész nagyon megérintett. Akkor, amikor a kórházban megkaptam nejlonszakban apám holmijait, úgy éreztem, hogy kitágult a pillanat, és a halál kapcsán találkoztam az angyalal. Már korábban is beszélgettünk arról az együttes tagjaival, hogy kellene csinálnunk egy betyáros, pandúros dolgot, mert lehet, hogy ez nekünk talán menne. Ebben a bizonyos kitágult pillanatban jött számomra az előadásnak a Bakonyban játszódó része. Ez persze nem jelenti azt, hogy az én lelki problémámat oldjuk meg az előadásban, nem erre akarom rávenni a társaimat, hanem elmondom, hogy mit szeretnék a produkcióval elérni, és mindezt milyen formában gondolom megcsinálni. Lehet, úgy tűnik, hogy most én vagyok a guru, de erről szó nincs, valószínűleg azért nem mosódik egybe a színészek arca, mert hál' istennek mindenki hozzá tud adni valamit az előadáshoz, valamilyen szinten alkotó.

– Elfordult már, hogy egy előadás megoldotta valamilyen problémádat?

– A problémáimat nem oldja meg, de fontos róluk beszélnem azért, hogy ha esetleg a nézőnek is vannak ilyen gondolatai, de ő nem mer, nem tud róluk beszélni, akkor elindíthatok benne valamit azzal, hogy én ki tudok tárulkozni előtte.

– Kész forgatókönyvet írsz, vagy a próbák alatt formálódik a szöveg?

– A Népi rablét esetében Thúróczy Szabolcs hozta a szövegek nyolcvan százalékát, a Kórház – Bakonynál pedig improvizációval indítottuk a próbákat. Ez jó volt, jó volt, de nem bizonyult elég hatékonynak. Ezért az első, kórházban játszódó részt este tíztől reggel nyolcig megírtam, mert különben nem tudtunk volna továbblépni. Kiderült, hogy van valami érzékem az íráshoz, és még örömet is találtam benne. A *sehova kapuja* első jelenetének a felét megírtam a próbák elejére. Aztán ahogy haladtunk előre, jelenetről jelenetre, egyik napról a másikra „íródott” az előadás.

– Körülbelül ugyanazok játszanak az előadásaidban. Ők egyébként is ott voltak a Székényben, vagy te „szedted” össze őket?

– Vannak, akiket a volt Arvisurából ismerek: Deák Tamást, Bence Sándort, Szalontai Tündét, Enyedi Évát, Terhes Sándort, Péterfy Borbálát. Amikor Zsótér Sándorral *A mizantrópot* csináltuk, akkor találkoztam először Thúróczy Szabolccsal, akivel a *Hóféhérekben* is nagyon jó volt együtt játszani, összebarátkoztunk. A *Népi rablét*-ről vele beszélgettem először, rajta keresztül ismertem meg Csatári Évát és Nagy-Abonyi Saroltát. Tamási Zoltánt és Szemerédy Virágot az Utolsó Vonalon, Hernádi Csabát pedig Dióssi Gáboron keresztül ismertem meg.

– Kialakulóban van a stílusod. Azt tudni lehet, hogy néptánc lesz a produkciódban, és azt is tudni lehet, hogy groteszk játékok látunk majd, amin meglehetősen jókat lehet röhögni, miközben mégis fájdalmas az egész.

– Úgy érzem, hogy a néptáncból még sokat meríthetek, és a groteskség és a személyesség is valóban jellemzi az előadásaimat.

– És mintha düh is rendszeresen lenne bennük.

– Gyakran azért sarkítok, azért vagyok akár vulgáris, mint a Népi rablétben, hogy pontosan érthető legyen, miről beszélek. A *sehova kapuja* esetében sem annyira düh, mint inkább fájdalom dúlt bennem. Persze azért a düh is jelen van, de nem szeretném, ha ez dominálna.

– Nyerseks, elementárisak az előadásaid. Ez azt is jelenti, hogy a szövegük is kissé nyers, önmagában szerintem nem állna meg, nemigen pulikálható. Éppen a ti társulatotokra passzoló színjátékszöveg, s nem valószínű, hogy mások máshol bemutathatnák.

– A szövegből lesz a működőképes előadás; hogy aztán ez megfelele-e az eddigi ismert drámaformának, azt nem tudom. Azt sem tudom, hogy ezt a szöveget mások előveszik-e valaha. Azért erre kíváncsi lennék.

– Az erotika is meglehetősen erőteljesen van jelen a produkcióidban, méghozzá nem feltétlenül kellemes, élvezetes formában. Gyakran inkább szorongató, fojtott hangulatú.

– A Népi rablétben valóban baszásként van ábrázolva az erotika. De szerintem amikor a Kórház – Bakonyban a nővérek vetkőznek, az szép. Remélem, nincs ezzel problémám. Az erotikát a produkció igényeinek megfelelően ábrázolom.

– Bizonyos körön belül te most húzónév vagy. Kétszer is megkaptad a Kritikusok Díját. Akár te is guruvá válhatsz, intézményesedhetsz, esetleg nem tudsz az eddigieknél jobb előadásokat létrehozni. Hogy lehet mindezt kivédeni?

– Az alkotótársaimmal való barátságom lehet annak a záloga, hogy ne váljak guruvá, bár aki azzá válik, az ezt nyilván észre sem veszi. Bárki megmondhatja nekem, hogy hülyeség, amit gondolok, vagy ezért meg ezért nem tetszik, amit mondok. Pillanatnyilag jól érzem magam a Székényben, bár természetesen több pénzt szeretnék keresni. Amennyire otthonos vagyok a Székényben, annyira nem ismerem a kőszínházi világot.

– Nem is nagyon nézel előadásokat?

– Nem mondom azt, hogy állandóan, de azért szoktam kőszínházi előadásokat nézni. Olyan viszonyokról hallok, amelyek engem nem feltétlenül csábítanak. Nem érzem még eléggé felkészültnek magam ahhoz, hogy ha egy ilyen bonyolult viszonyrendszerbe bekerülnék, akkor megfelelően tudnék dolgozni. Felkértek már arra, hogy rendezzek valamelyik kőszínházban, s arra is, hogy a társulatommal és egy profi együttesel hozzunk létre közös produkciót. De még ettől is féltém. Most annyira szépen megértjük egymást, hogy nem akarom kitenni a társaságot és magamat ilyen fúzióknak. Igen jó színészek vannak a hivatásos színházakban, de jelenleg jobban érdekel a saját társulatom. Azt szeretném továbbvinni, amit elindítottunk, és szeretnék a végére járni annak, hogy még mi van bennünk, hogyan tudnánk még jobban elmélyülni a munkában.

Az interjút készítette: BÓTA GÁBOR